

Deontologische code

Afspraken voor zuivere besluitvorming

Deze deontologische code geeft mandatarissen een houvast. De code schept een duidelijk kader waarbinnen ze hun mandaat kunnen opnemen en creëert een veilige omgeving. Openheid en transparantie zijn de sleutelwoorden.

Naast de decretale verplichting, geeft deze code een overzicht van wet- en regelgeving. Ze gaat uit van een gedeelde norm en ondergrens voor integer handelen. Op deze manier draagt de code ook bij aan het bevorderen van de geloofwaardigheid en het vertrouwen in de politiek.

Artikel 1 - Toepassingsgebied

De deontologische code is van toepassing op alle lokale mandatarissen. De mandatarissen passen de code toe zowel voor mandaten die rechtstreeks in verband staan met hun ambt als voor alle hieruit afgeleide mandaten.

A. Gedragsregels

Artikel 2 – Belangenvermenging

Belangenvermenging betekent dat het publiek belang wordt vermengd met het persoonlijk belang van de mandataris of dat van derden. Hierdoor is de zuiverheid van besluitvorming of handelen in het publiek belang niet langer gewaarborgd. Niet alleen feitelijke belangenvermenging, maar ook de schijn ervan moet worden vermeden.

Gedragsregels

- Een lokale mandataris gaat actief en uit zichzelf alle vormen van persoonlijke belangenvermenging (en de schijn ervan) tegen.
- Als persoonlijke belangenvermenging speelt, dan neemt de lokale mandataris geen deel aan de bespreking tijdens alle fasen van het besluitvormingsproces en de stemming.
- Een lokale mandataris stelt bij contacten met de burger het algemeen belang voorop en wekt niet de schijn dat door politieke tussenkomst particuliere belangen (kunnen) behartigd worden.

Wettelijk referentiekader

- Gedrag bij stemming en beraadslaging:
 - Artikel 27 §1, §3 en §4 van het decreet lokaal bestuur
 - Artikel 8 van de wet op de overheidsopdrachten
 - Artikel 1596 van het burgerlijk wetboek
- Verboden functies voor lokale mandatarissen: artikel 10 van het decreet lokaal bestuur
- Onverenigbaarheden: artikel 11 van het decreet lokaal bestuur
- Verboden handelingen: artikel 27 §2 en §3 van het decreet lokaal bestuur

Ondersteuning van de mandatarissen

Ter bevordering van de transparantie en om de schijn van partijdigheid te voorkomen, wordt aanbevolen dat de lokale mandataris aan de algemeen directeur meldt welke betaalde en onbetaalde mandaten er worden opgenomen naast het politiek mandaat bij het lokaal bestuur. De mandataris meldt ook financiële belangen in een onderneming.

De algemeen directeur maakt een overzicht van de gemelde mandaten en financiële belangen. Dit overzicht ligt ter inzage.

Artikel 3 – Corruptie

Corruptie betekent dat de stem en de invloed van de politieke mandataris beïnvloed worden door geld, goederen, diensten of andere gunsten die gegeven of beloofd zijn. Corruptie tast het vertrouwen in de objectiviteit van de politiek aan en is strafrechtelijk vervolgbaar. Niet alleen feitelijke corruptie, maar ook de schijn ervan moet vermeden worden.

Gedragsregels

- Een lokale mandataris aanvaardt geen diensten, voordelen, geschenken of uitnodigingen in ruil voor een tegenprestatie.
- Een lokale mandataris is terughoudend en bewaakt de onafhankelijkheid van de besluitvorming bij het aanvaarden van diensten, voordelen, geschenken of uitnodigingen. Een lokale mandataris aanvaardt niets als er overleg of onderhandelingen lopen.
- Een lokale mandataris gaat
 - de proportionaliteit na,
 - de functionaliteit van een uitnodiging (protocolaire taken, formele vertegenwoordiging van het lokaal bestuur) en
 - weegt de context af waarbinnen iets wordt aangeboden (de schijn van corruptie of beïnvloeding is minimaal).
- Een lokale mandataris gebruikt persoonlijke diensten, voordelen, geschenken of uitnodigingen die voor het raadswerk zijn aangeboden niet voor privédoeleinden.

Wettelijk referentiekader

- Wetgeving inzake corruptie: artikel 245 van het strafwetboek

Ondersteuning van de mandatarissen

- Als disproportionele diensten, voordelen, geschenken of uitnodigingen in het bezit komen van een lokale mandataris, wordt dit gemeld aan de algemeen directeur. Afhankelijk van de aard van het geschenk en de context, wordt het alsnog terugbezorgd of eigendom van het lokaal bestuur. De algemeen directeur registreert deze giften en geeft ze in alle transparantie een lokale bestemming.
- De raad kan in concrete gevallen afwijken van de regels, bijvoorbeeld voor werkbezoeken waarbij reis- en verblijfskosten door anderen betaald worden. Dit kan enkel in volledige openbaarheid.

Artikel 4 – Gebruik van faciliteiten en middelen van het lokaal bestuur

Lokale mandatarissen krijgen voor hun raadswerk de beschikking over een aantal faciliteiten en middelen van het lokaal bestuur. Daarnaast legt het huishoudelijk reglement de regels over onkostenvergoedingen vast.

Gedragsregels

- Een lokale mandataris gebruikt voorzieningen (bijvoorbeeld personeel) en eigendommen van het lokaal bestuur niet voor privédoeleinden.
- Een lokale mandataris gaat verantwoord om met publieke middelen. Verantwoording van kosten – en openheid daarover – zijn essentieel. Soberheid is de norm.

Wettelijk referentiekader

- Terugbetaling van specifieke kosten: artikel 18 van het decreet lokaal bestuur
- Terugbetaling en verantwoording van kosten: artikel 35 §1 van het besluit van de Vlaamse Regering houdende het statuut van de lokale mandataris

Ondersteuning van de mandatarissen

- Het lokaal bestuur voorziet in de vergoeding van verplaatsingskosten, vormingskosten en telecommunicatiekosten.
- Als lokale mandatarissen gebruik maken van de mogelijkheid tot vergoeding van vormingskosten, dan rapporteert de algemeen directeur hierover jaarlijks aan de raad.

Artikel 5 – Omgaan met informatie

Lokale mandatarissen beschikken over veel informatie. Daar moeten ze goed mee omgaan. Anders wordt de geloofwaardigheid van zowel henzelf als die van de organisatie aangetast.

Gedragsregels

- Een lokale mandataris gaat zorgvuldig om met informatie die bekomen werd uit hoofde van het ambt.
- Een lokale mandataris laat briefwisseling (ook elektronische) inschrijven in het register van het lokaal bestuur als
 - er een actie van het lokaal bestuur verwacht wordt;
 - de verzender om een toelating, een toelage of een subsidie vraagt;
 - de verzender een kandidatuur indient;
 - het gaat over meldingen, klachten of suggesties;
 - de inhoudt deel uitmaakt van een dossier dat wordt opgebouwd of een project dat uitgevoerd wordt;
 - de verzender een intergemeentelijk samenwerkingsverband is dat het lokaal bestuur informeert via verslagen of over projecten;
 - de verzender een hogere overheid is die een advies verleent over een lokaal project, informeert over gewijzigde wetgeving of een actie vraagt van het lokaal bestuur.
- Een lokale mandataris gebruikt (nog) niet openbare informatie enkel voor het algemeen belang. De informatie mag niet gebruikt worden ten bate van zichzelf of van derden.
- Een lokale mandataris bewaakt het geheime karakter en de vertrouwelijkheid van informatie.
- Een lokale mandataris respecteert de beslotenheid van de zittingen.
- Een lokale mandataris verwijst burgers door naar de bevoegde diensten voor informatie.

Wettelijk referentiekader

- Beroepsgeheim: artikel 458 van het strafwetboek
- Geheimhoudingsplicht: artikel 29 §4 van het decreet lokaal bestuur
- Openbaarheid van de vergadering: artikel 28 van het decreet lokaal bestuur
- Vertrouwelijkheid van informatie: artikel 10 §2 van de wet betreffende de motivering, de informatie en rechtsmiddelen inzake overheidsopdrachten en bepaalde opdrachten voor werken, leveringen en diensten
- Privacy: algemene verordening gegevensbescherming
- Openbaarheid van bestuur: hoofdstuk 3 van het bestuursdecreet

Ondersteuning van de mandatarissen

- Communicatie over beleidsbeslissingen gebeurt systematisch, correct, evenwichtig en op verstaanbare manier via meeting.burger, persberichten, de gemeentelijke website, nieuwsbrieven, sociale media,... Het lokaal bestuur zorgt ervoor dat de informatie zoveel mogelijk personen, verenigingen of organisaties bereikt. Het lokaal bestuur kiest de meest gepaste communicatiestrategie.
- Lokale mandatarissen hebben recht op inzagerecht in bestuursdocumenten. De afspraken hierover zijn vastgelegd in het huishoudelijk reglement van de raad.

Artikel 6 – Omgangsvormen

Om ervoor te zorgen dat het politieke debat op het scherpste van de snede gevoerd kan worden, krijgen lokale mandatarissen een ruime vrijheid om hun opinies en meningen te verkondigen in het publieke debat. Een respectvolle omgang tussen en door lokale mandatarissen zorgt echter voor een betere beraadslaging en leidt tot zorgvuldigere en dus betere beslissingen. Bovendien heeft de manier waarop lokale mandatarissen met elkaar en anderen omgaan een invloed op de geloofwaardigheid van de politiek.

Gedragsregels

- Een lokale mandataris gaat met andere mandatarissen en personeelsleden op een correcte en respectvolle manier om. Dit zowel verbaal, non-verbaal als schriftelijk, inclusief de elektronische communicatie.
- Een lokale mandataris onthoudt zich in het openbaar, dus ook in openbare raads- en commissievergaderingen van negatieve uitlatingen over individuele personeelsleden.
- Een lokale mandataris staat op dezelfde gewetensvolle manier ten dienste van alle burgers, zonder onderscheid van geslacht, geaardheid, huidskleur, afstamming, sociale stand, nationaliteit, filosofische en/of religieuze overtuiging, ideologische voorkeur of persoonlijke gevoelens.
- Een lokale mandataris maakt zich niet schuldig aan intimidatie, laster of eerroof.

Wettelijk referentiekader

- Welzijn van personeelsleden: welzijnswet en de codex welzijn op het werk
- Discriminatie: wet ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie
- Laster en eerroof: artikel 443 van het strafwetboek

Ondersteuning van de mandatarissen

- Het lokaal bestuur neemt gepaste maatregelen of zet gerichte stappen ter ondersteuning van lokale mandatarissen die het slachtoffer zijn van ongepaste omgangsvormen, zowel door andere mandatarissen als burgers.
- Het lokaal bestuur neemt gepaste maatregelen of zet gerichte stappen ten aanzien van lokale mandatarissen die ongepaste omgangsvormen hanteren.

B. Naleving en handhaving van de deontologische code

Artikel 7 – Principes

Alle lokale mandatarissen passen de onderstaande principes toe voor de naleving en de handhaving van deze deontologische code:

- *Onpartijdige handhaving*
De kern van de deontologische code is de zuiverheid van besluitvorming. Hiervoor werden

gedragsregels als morele minima vastgelegd. Over deze ondergrens is iedereen het eens. Handhaving kan dan ook op een onpartijdige manier plaatsvinden.

- *Terughoudendheid met pers*
In alle stadia van de afhandeling van een kwestie wordt de groep die erbij betrokken wordt zo klein mogelijk gehouden. Als er uiteindelijk werkelijk sprake blijkt te zijn van een integriteitsschending en er een oordeel is gevormd over de ernst en een passende sanctie, wordt hierover gecommuniceerd. Op deze manier wordt voorkomen dat er in de pers al een veroordeling plaatsvindt voordat het onderzoek is gedaan met als gevolg willekeur, schade aan lokale mandatarissen en aantasting van de geloofwaardigheid van de politiek.
- *Zorgvuldigheid tegenover de vermeende dader*
Iedere mandataris die mogelijk een integriteitsschending heeft begaan, heeft recht op een zorgvuldigheid in alle fase van de handhaving. Dit begint al voordat de handeling is uitgevoerd door een vertrouwelijk advies. Heeft iemand weet van plannen om iets te doen wat een integriteitsschending kan opleveren, dan wordt die geacht de collega lokale mandataris daarvoor te waarschuwen en de weg te wijzen naar advies.
Iedere lokale mandataris heeft recht op een snelle afhandeling van de handhavingprocedure.
- *Bescherming van slachtoffers*
Iedereen die mogelijk het slachtoffer is geworden van een interpersoonlijke schending heeft het recht om gehoord te worden, recht op een interventie om de schending stop te zetten als deze nog gaande is en recht op hulp, voor zover nodig.

Artikel 8 – Deontologische commissie

De raad richt een deontologische commissie op.

Samenstelling van de deontologische commissie

Het aantal leden van de deontologische commissie bedraagt 1 per fractie en evenveel als het aantal fracties in de gemeenteraad, aangevuld met de voorzitter van de gemeenteraad, die wordt toegevoegd als voorzitter van de deontologische commissie. Elke fractie wijst het mandaat (en de plaatsvervanger) in de commissie toe met een voordracht gericht aan de voorzitter.

Leden van het college van burgemeester en schepenen kunnen geen lid zijn van de deontologische commissie.

Vervanging in geval van onverenigbaarheden

Gaat het om een mogelijke schending van de code door de voorzitter van de commissie, dan wordt tijdens de hele procedure daarover de voorzitter vervangen conform artikel 7, §5, derde lid van het decreet lokaal bestuur.

Gaat het om een mogelijke schending van de code door een lid van de commissie, dan wordt tijdens de hele procedure daarover het lid vervangen door een plaatsvervanger.

Bevoegdheden van de deontologische commissie

- Het formuleren van gemotiveerde adviezen aan de raad in het kader van het handhavingproces zoals opgenomen in deze deontologische code.
- Het uitvoeren van de beslissingen van de raad die genomen worden in het kader van het handhavingproces zoals opgenomen in deze deontologische code.
- Het opmaken van een jaarlijkse rapport deontologie voor de raad.

Werking van de deontologische commissie

- De commissie vergadert minstens één keer per jaar. De voorzitter van de commissie is verantwoordelijk voor de oproeping en stelt de agenda op.
- De vergaderingen van de deontologische commissie zijn niet openbaar.
- De leden van de deontologische commissie hebben recht op hetzelfde presentiegeld als deze voor andere raadscommissies.
- De leden van de deontologische commissie tekenen een vertrouwelijkheidsverklaring.

Artikel 9 – Bespreking en melding van (mogelijke) integriteitsschendingen

Iedere lokale mandataris, burger of personeelslid kan voor de vraag komen te staan of een bepaalde handeling geoorloofd is. Het bespreken van twijfels en vragen hoort normaal te zijn.

Initiatiefnemers

- Een lokale mandataris kan zowel vragen hebben over het eigen handelen als dat van een andere mandataris.
- Een personeelslid van het lokaal bestuur kan desgevallend anoniem en vertrouwelijk vragen stellen over het handelen van een lokale mandataris.
- Alle burgers kunnen vragen hebben over het handelen van een lokale mandataris.

Informele eerste stap

De initiatiefnemers kunnen met hun vragen en voor advies terecht bij de algemeen directeur en/of de deskundige integriteit. Het kan zowel gaan om voorgenomen handelingen als reeds uitgevoerde handelingen.

- Als het om een voorgenomen handeling gaat, wordt zo snel mogelijk het gesprek met de lokale mandataris aangegaan om de schending te voorkomen.
- Als het om een reeds uitgevoerde handeling gaat, wordt nagegaan of
 - de melding effectief een schending kan inhouden;
 - de melding voldoende concreet is.

Artikel 10 – Duiden en onderzoeken

Hieronder wordt beschreven welke stappen worden gezet indien uit de eerste informele stap blijkt dat er sprake is van een vermoeden van integriteitsschending die mogelijk onderzocht moet worden. De beoordeling vormt in elk traject een cruciaal moment. Een zorgvuldige afweging is noodzakelijk.

Ontvankelijkheidsonderzoek

- Het ontvankelijkheidsonderzoek gebeurt op ambtelijk niveau door de algemeen directeur en/of de deskundige integriteit.
- De melding is ontvankelijk als:
 - het gaat om een vermoedelijke schending van de deontologische code en/of wetgeving van een zekere ernst;
 - de melding voldoende betrouwbaar en concreet is;
 - de melding in redelijkheid onderzoekbaar is.
- Om de ontvankelijkheid te onderzoeken vindt altijd een gesprek met de melder plaats. Daarnaast kan het ontvankelijkheidsonderzoek onder meer bestaan uit:
 - het in kaart brengen van de feitelijke situatie;
 - het checken van de beschikbaarheid van (administratieve) informatie;
 - het nagaan van relevante wet- en regelgeving;

- een gesprek met diegene op wie de melding betrekking heeft (tenzij dit het vervolgonderzoek in gevaar kan brengen).
- Het ontvankelijkheidsonderzoek resulteert in een advies aan de deontologische commissie waarin de onderzoeksvraag is opgenomen.
- Tussen de oorspronkelijke melding en het advies aan de deontologische commissie mogen er maximum 10 werkdagen zijn. Omwille van uitzonderlijke gevallen kan hiervan worden afgeweken.

Advies door de deontologische commissie

Als de melding ontvankelijk is, beraadslaagt de deontologische commissie over vier mogelijke scenario's:

- De deontologische commissie oordeelt dat er geen grond is voor de verdenking dan wel dat de melding een kleinigheid betreft, onvoldoende betrouwbaar en concreet is en/of niet in redelijkheid onderzoekbaar is.
- Degene die onder verdenking is komen te staan erkent een schending te hebben begaan, de feiten zijn voldoende bekend en er is geen verder onderzoek nodig.
- De deontologische commissie oordeelt dat er grond is voor de verdenking en dat de melding verder moet onderzocht worden (integriteitsonderzoek). De deontologische commissie maakt haar advies over aan de raad. Het advies bevat minimum:
 - de instantie die het onderzoek uitvoert: een specialist integriteit, een advocaat, Audit Vlaanderen,...;
 - de onderzoeksvraag;
 - de wet- en regelgeving waaraan het handelen wordt getoetst;
 - de termijn waarbinnen het onderzoek moet afgerond zijn.De raad beslist over de verdere stappen.
- De deontologische commissie oordeelt dat er grond is voor de verdenking, het vermoeden gaat over een ernstige schending en betreft mogelijk strafrechtelijk vervolgbare feiten. De deontologische commissie beslist klacht neer te leggen bij de politie. De raad wordt hiervan op de hoogte gebracht.

Het integriteitsonderzoek

Het onderzoek mondt uit in een schriftelijk rapport. Nadat de voorzitter van de deontologische commissie de conceptversie heeft gelezen, wordt deze ter inzage voorgelegd aan degene wiens handelen is onderzocht. De betrokkene kan schriftelijk opmerkingen formuleren, die als bijlage bij het rapport worden gevoegd.

Artikel 11 – Oordelen en sanctioneren

De deontologische commissie ontvangt het volledige rapport van het integriteitsonderzoek.

- Als uit het integriteitsonderzoek blijkt dat er sprake is van een strafbaar feit, dan wordt hiervan aangifte gedaan bij de politie. De raad wordt hiervan op de hoogte gebracht.
- Als uit het integriteitsonderzoek blijkt dat er sprake is van een schending die geen strafbaar feit is, dan formuleert de deontologische commissie een advies over mogelijke sancties. Hiervoor brengt de deontologische commissie verzwarende en verzachtende omstandigheden in kaart, gaat ze na of er sprake was van naïviteit, opzet of recidive,...

Mogelijke sancties zijn:

- een schriftelijke of mondelinge waarschuwing;
- publieke excuses;
- motie van treurnis/afkeuring/wantrouwen;

- ontslag uit een bijkomende functie die men als raadslid vervult en waarin de mandataris door de raad is benoemd;
- bij kennelijk wangedrag of grove nalatigheid van of door de burgemeester, een schepen of de raadsvoorzitter, de voorzitter of een lid van het bijzonder comité een dossier overmaken aan de Vlaamse regering zodat die een tuchtonderzoek kan instellen.

De deontologische commissie adviseert de raad over de manier waarop de externe communicatie wordt aangepakt.

De raad beslist op basis van het advies van de deontologische commissie over de sanctie.

Artikel 12 – Evalueren en leren

Handhaving wordt nooit routine. Daarom wordt het principe gevolgd om geregeld reflectiemomenten in te bouwen.

Elk kwartaal maakt de algemeen directeur en/of de ambtenaar integriteit een rapport over aan de deontologische commissie. Dit rapport bevat:

- een overzicht van alle meldingen tijdens de eerste informele stap; de gegevens van de melder, noch van de lokale mandataris waarover de melding gaat worden hierin vermeld;
- een overzicht van lopende en afgeronde ontvankelijkheidsonderzoeken;
- een overzicht van de verleende adviezen door de deontologische commissie;
- elementen ter bespreking en evaluatie:
 - na de afronding van elk integriteitsvraagstuk vindt een reflectie plaats. Of de zaak nu al wordt afgerond na de beoordeling van een melding, nadat het ontvankelijkheidsonderzoek is verricht of pas na een integriteitsonderzoek dat al dan niet tot sanctionering heeft geleid;
 - bij complexe en/of ernstigere zaken krijgt deze terugblik het karakter van een meer formele (schriftelijke) evaluatie.

Elk jaar maakt de deontologische commissie een rapport met evaluatie van de deontologische code over aan de raden. Dit rapport bevat minstens:

- een geanonimiseerd overzicht van de lessen die kunnen worden getrokken uit de adviezen die zijn gegeven;
- een geanonimiseerd overzicht van de resultaten van vooronderzoek en integriteitsonderzoek;
- een voorstel van de deontologische commissie voor preventieve acties.

Beslissing gemeenteraad van 22 april 2024

Beslissing raad voor maatschappelijk welzijn van 22 april 2024